

Papur tystiolaeth Llywodraeth Cymru

Ar gyfer ymchwiliad y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg i weithredu diwygiadau addysg

1. Cyflwyniad

- 1.1. Yng Nghymru, Addysg yw ein Cenhadaeth Genedlaethol. Bydd gweithredu ein diwygiadau addysg yn cyflawni safonau uchel a dyheadau i bawb. Ein nod yw bod pob dysgwr, beth bynnag fo'u cefndir, yn cael eu cefnogi i fod yn ddinasyddion iach, mentrus a moesegol sy'n ymgysylltu ac sy'n barod i fod â rhan lawn mewn bywyd a gwaith.
- 1.2. Mae system addysg gynhwysol yn un lle mae anghenion dysgwyr yn cael eu clywed, yn derbyn ymateb, ac mae pob dysgwr yn cael ei gefnogi i gymryd rhan lawn mewn addysg gyda dull ysgol gyfan yn cael ei ddefnyddio i ddiwallu eu hanghenion. Gyda'i gilydd, mae'r diwygiadau i'r Cwricwlwm i Gymru (CiG) a'r system Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) yn gweithredu fel sbardun ar gyfer newid.
- 1.3. Paratowyd y papur tystiolaeth hwn ar gyfer y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg. Mae'n cyfuno amrywiaeth o dystiolaeth ar y cynnydd i weithredu diwygiadau addysg yng Nghymru ac yn crynhoi'r camau y mae Llywodraeth Cymru'n eu cymryd i gefnogi gweithredu.
- 1.4. Mae cefnogaeth eang o hyd i ddiwygio'r cwricwlwm ac ADY yng Nghymru, i'r ffordd newydd o weithio, ac ymrwymiad ar draws y sector i'w gael yn iawn. Mae hyn wedi'i osod yn erbyn cefndir o ddiwygiadau ehangach gan gynnwys dull ysgol gyfan o ymdrin ag iechyd meddwl a lles, y dull newydd o werthuso, gwella ac atebolrwydd ysgolion, ac fe'i cefnogir gan y dull o ymdrin â Dysgu Proffesiynol cenedlaethol. Mae'r diwygiadau hyn yn digwydd hefyd yng nghydestun heriau parhaus, gan gynnwys gwaddol parhaus effaith y pandemig ar ddysgu a lles, heriau gyda phresenoldeb, a chynnydd mewn plant a phobl ifanc ag anghenion cymhleth. Yn ogystal â phwysau gweithlu, recriwtio a chyllidebol. Yn rhagair ei adroddiad blynyddol, dywedodd Prif Arolygydd Estyn dros Gymru fod 'brwdfrydedd addysgwyr ar draws y sectorau i wneud cynnydd a goresgyn yr heriau sy'n eu hwynebu yn galonogol, ac mae enghreifftiau o ymarfer sy'n dod i'r amlwg yn cyfiawnhau rhywfaint o optimistiaeth ar gyfer y dyfodol.'

2. Gweithredu Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018

- 2.1. Mae'n ddyddiau cynnar o hyd wrth weithredu ein diwygiadau ADY sy'n newid systemig a diwylliannol mewn ymarfer i nodi a chefnogi dysgwyr ag Anghenion Dysgu Ychwanegol.
- 2.2. Caiff fframwaith deddfwriaethol ADY ei greu gan Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018 (ALNET), Cod Anghenion Dysgu Ychwanegol Cymru 2021 (y Cod) a'r rheoliadau a wneir o dan y Ddeddf. Drwy'r fframwaith statudol hwn, nod Llywodraeth Cymru yw sicrhau bod pob dysgwr ag ADY yn cael ei gefnogi i oresgyn rhwystrau i ddysgu ac yn gallu cyflawni ei botensial yn llawn.
- 2.3. Mae'r gwaith o Weithredu ALNET yn y drydedd flwyddyn erbyn hyn, a bydd yn cael ei gwblhau ym mis Medi 2025. Mae dull graddol yn cael ei ddefnyddio i gyflwyno'r system ADY, dros bedair blynedd gyda phlant yn symud o'r system AAA i'r system ADY mewn grwpiau. Dechreuodd pobl ifanc y nodwyd bod ganddynt ADY, fynd i mewn i addysg ôl-16 ar y system ADY ym mis Medi 2023.
- 2.4. Fe wnaeth Gweinidog y Gymraeg ac Addysg roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Senedd am y cynnydd hyd yma a'r camau i fwrw ymlaen â gweithredu Diwygio ADY mewn [datganiad llafar](#) ar 28 Tachwedd 2023.
- 2.5. Mae awdurdodau lleol, ysgolion a lleoliadau yn gwneud cynnydd cyson i symud dysgwyr i'r system ADY, nodi a chynllunio ar gyfer eu ADY. Bydd datganiad ystadegol cyfrifiad ysgolion 2024 yn cael ei gyhoeddi ym mis Gorffennaf 2024 a bydd yn rhoi cipolwg mwy diweddar ar statws dysgwyr a newidiadau yn y system.
- 2.6. Mae Llywodraeth Cymru wedi buddsoddi £62 miliwn o refeniw a £40 miliwn o gyfalaf rhwng 2020 a 2024 i gefnogi gweithredu. Mae hyn yn cynnwys adnoddau ychwanegol mewn ysgolion i weithredu'r system ADY ac arwain strategaethau ysgol gyfan i sefydlu addysg gynhwysol.
- 2.7. Er mwyn cefnogi'r gwaith parhaus o weithredu diwygio ADY, rydym yn parhau i flaenoriaethu ein buddsoddiad yn unol â blynyddoedd blaenorol, gyda chyllideb 2024-25 yn diogelu buddsoddiad o £56.3 miliwn a mwy o gyllid refeniw. Bydd y cyllid hwn yn cael ei ddyrannu'n uniongyrchol i ysgolion a lleoliadau, darpariaeth ôl-16 ac Awdurdodau Lleol.
- 2.8. Mae'r dystiolaeth a gynhyrchwyd dros y naw mis diwethaf wedi amlygu'r angen i gryfhau cysondeb wrth gymhwyso ALNET a'r Cod. Mae tystiolaeth wedi dangos meysydd yn y system y mae angen eu gwella ac mae Llywodraeth Cymru'n cydweithio â rhanddeiliaid i weithredu a chyd-gynhyrchu atebion.

3. Monitro cynnydd ar weithredu ADY

- 3.1. Mae'r adran hon yn rhoi crynodeb o'r ffynonellau tystiolaeth y mae Llywodraeth Cymru wedi'u comisiynu, gan gynnwys gwerthusiad ffurfiannol pedair blynedd o weithredu'r system ADY a'r defnydd o amrywiaeth o dystiolaeth, gwybodaeth a data rhanddeiliaid i fonitro gweithredu. Mae'r rhain yn cynnwys Grŵp Llywio Cenedlaethol Diwygio ADY, Estyn yn ei rôl fel arolygiaeth addysg a hyfforddiant i Gymru, Tribiwnlys Addysg Cymru (ETW), Arweinwyr Gweithredu ADY Cenedlaethol, Academi Genedlaethol ar gyfer Arweinyddiaeth Addysgol Cymru, SNAP Cymru, Cynghrair Anghenion Ychwanegol y Trydydd Sector (TSANA), Cymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru ac ymgysylltu â chynrychiolwyr y sector ac Undebau Llafur.

Gwerthusiad

- 3.2. Cyhoeddwyd [adroddiad cwmpasu](#) gwerthusiad ffurfiannol o'r system ADY ar 15 Rhagfyr 2023. Mae'r adroddiad yn cyflwyno canfyddiadau cam cyntaf y gwerthusiad pedair blynedd, yn cynnwys damcaniaeth newid ar gyfer y diwygiadau, yn crynhoi canfyddiadau o synthesis o dystiolaeth bresennol ar weithredu system ADY, ac yn mynegi'r cynlluniau a'r blaenoriaethau ar gyfer camau nesaf y gwerthusiad.
- 3.3. Mae'r gwerthusiad ffurfiannol yn asesu effeithiolrwydd gweithredu'r system, gan nodi unrhyw rwystrau neu hwyluswyr i'w gweithredu, ac unrhyw effeithiau cynnar neu ddisgwyliedig y system newydd neu effeithiau sy'n dod i'r amlwg. Bydd adroddiad yn cael ei gyhoeddi ar ddiwedd pob cam o'r gwerthusiad.
- 3.4. Bydd gwerthusiad o'r [Cwricwlwm i Gymru \(CiG\)](#) yn ystyried effaith CiG ar ddysgwyr ADY hefyd. Mae ymchwil dealltwriaeth gynnar a gyhoeddwyd ym [mis Ebrill](#) a [mis Medi](#) 2023 yn tynnu sylw at y ffaith bod uwch arweinwyr ysgolion wedi gweld bod y CiG wedi rhoi mwy o gyfle i bersonoli dysgu a theilwra darpariaeth i ganolbwyntio ar gynwysoldeb i bob dysgwr, gan gynnwys y rhai ag ADY.

Estyn, arolygiaeth addysg a hyfforddiant i Gymru

- 3.5. Ar gais Gweinidog y Gymraeg ac Addysg, adolygodd Estyn gynnydd ysgolion ac Awdurdodau Lleol ar weithredu'r system ADY a chefnogi dysgwyr ag ADY. Amlygodd yr [adroddiad thematig](#) enghreifftiau o arferion effeithiol a meysydd pwysig i'w gweithredu gan Awdurdodau Lleol ac ysgolion.
- 3.6. Fe wnaeth Estyn ganmol brwdfrydedd arferion sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn, aliniad â'r CiG a sut mae wedi cryfhau cynllunio sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn a'r berthynas rhwng ysgolion a theuluoedd.

- 3.7. Nododd Estyn feysydd i'w gwella gan gynnwys cysondeb o ran sicrhau ansawdd ymarfer a darpariaeth i gefnogi cynllunio sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn a datblygu Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU). Fe wnaethant nodi hefyd yr angen am ddisgwyliadau cliriach o ran cydbwysedd y cyfrifoldeb rhwng ysgolion ac Awdurdodau Lleol, gan sicrhau bod ysgolion yn gwbl ymwybodol o ddyletswyddau ALNET ac eglurder ynghylch beth yw darpariaeth ddysgu ychwanegol. Mae safbwyntiau gan Dribiwnlys Addysg Cymru yn atgyfnerthu'r angen am benderfyniadau a chyfathrebu tryloyw, gan leihau amrywioldeb a chymhwyso ALNET a'r cod mewn dull anghyson.
- 3.8. Gofynnodd Llywodraeth Cymru i Estyn archwilio a oedd anghenion dysgwyr yn cael eu diwallu drwy gydol eu harolygiad a'u gweithgareddau thematig. Canfu Estyn fod gan ysgolion, ac yn enwedig Cydlynwyr ADY, ddealltwriaeth gyffredinol sicr o'r ddarpariaeth y maent yn ei gwneud i ddysgwyr a'u bod wedi addasu hyn yn dda fel arfer i ddiwallu eu hanghenion.
- 3.9. Canfu Estyn hefyd, o'r ysgolion a adolygwyd, fod disgyblion yn derbyn y gefnogaeth sydd ei hangen arnynt, er iddynt weld bod lleoliadau unigol yn dehongli ac yn defnyddio'r ddeddfwriaeth mewn gwahanol ffordd.
- 3.10. Cafodd Awdurdodau Lleol eu cynnull ddechrau mis Hydref 2023 i rannu canfyddiadau Estyn, dealltwriaeth gan Dribiwnlys Addysg Cymru a thuueddiadau data cenedlaethol. Ysgrifennodd Gweinidog y Gymraeg ac Addysg at Awdurdodau Lleol ar 16 Hydref 2023 yn gofyn iddynt adolygu'r adroddiad, ystyried yn ofalus a bwrw ymlaen â'r argymhellion a nodwyd ar gyfer Awdurdodau Lleol ac ysgolion yn eu hardal leol.
- 3.11. Mae ail adolygiad thematig o'r system ADY ar y gweill i adeiladu ar ganfyddiadau blaenorol ac i ystyried gweithredu'r system ADY mewn ysgolion cynradd, uwchradd, ysgolion pob oed a lleoliadau meithrin a ariennir nas cynhelir. Bydd yn adrodd ym mis Rhagfyr ac yn ymdrechu i ddarparu adnodd mwy ymarferol i ysgolion rannu arfer effeithiol, gan eu galluogi i hunanwerthuso a gwella lle bo angen.

Data ar symud plant o system AAA i system ADY

- 3.12. Er bod nifer y dysgwyr y nodwyd bod ganddynt ADY neu AAA wedi lleihau, mae cynnydd cyson i nodi'r angen am Ddarpariaeth Ddysgu Ychwanegol (DDdY) a chyhoeddi Cynlluniau Datblygu Unigol statudol (CDUau). Mae Estyn yn tynnu sylw at y ffaith bod nifer y CDUau a'r datganiadau a gyhoeddwyd yn 2023 yn uwch na nifer y datganiadau a gyhoeddwyd ar gyfer pob un o'r pum mlynedd diwethaf o leiaf.
- 3.13. Roedd y [cyfrifiad ysgolion blynyddol ar lefel disgyblion diwethaf \(PLASC\)](#) ym mis Ionawr 2023, a dangosodd bryd hynny fod 10,499 o ddysgwyr â CDU o dan y system ADY newydd. Roedd hyn yn cynrychioli 16.6% o ddysgwyr ag ADY neu AAA. Bydd prif ystadegau PLASC 2024 yn cael eu cyhoeddi ym mis Gorffennaf ac maen nhw'n rhoi cipolwg mwy diweddar o statws dysgwyr a'r newidiadau yn y system.

- 3.14. Mae data PLASC yn dangos tuedd barhaus ar i lawr yn nifer y dysgwyr ag AAA/ADY. Ym mis Ionawr 2023 roedd 63,089 o ddysgwyr ag ADY neu AAA mewn ysgolion a gynhelir (13.4% o'r holl ddysgwyr), i lawr o 92,688 o ddysgwyr (19.5% o'r holl ddysgwyr). Mae hyn yn ostyngiad o 31.9% (29,599 o ddysgwyr) ers mis Ebrill 2021, ychydig cyn dechrau'r flwyddyn gyntaf o weithredu.

Adolygiad Cydlynwyr Anghenion Dysgu Ychwanegol (Cydlynwyr ADY)

- 3.15. Mae rôl Cydlynwyr ADY yn hanfodol i gyflawni'r system ADY, o ran cyfrifoldebau statudol y Cydlynwyr ADY eu hunain ac fel ffynhonnell arweiniad a chefnogaeth i ymarferwyr eraill. Fodd bynnag, nodir heriau yn y dystiolaeth, yn enwedig o ran llwyth gwaith Cydlynwyr ADY, a'r anawsterau a adroddwyd mewn achosion lle nad yw Cydlynwyr ADY yn aelodau o uwch-dimau rheoli ysgolion.
- 3.16. Yn 2023, mewn ymateb i argymhelliad 6 o [bedwerydd adroddiad](#) Corff Adolygu Cyflogau Annibynnol Cymru, comisiynodd Llywodraeth Cymru adolygiad annibynnol o amser digyswllt a chyflogau Cydlynwyr Anghenion Dysgu Ychwanegol. Mae'r [adroddiad](#) yn darparu nifer o argymhellion ac wedi cael ei rannu gyda Chorff Adolygu Cyflogau Annibynnol Cymru.

Tystiolaeth thematig

- 3.17. Isod mae tystiolaeth sy'n gysylltiedig ag amcanion allweddol y diwygiad.

Blynyddoedd cynnar

- 3.18. Nododd [adroddiad blynyddol Estyn](#) fod lleoliadau meithrin a ariennir nas cynhelir yn adnabod plant a allai fod ag ADY yn gywir, gyda systemau effeithiol i'w cefnogi nhw a'u teuluoedd. Roedd llawer o ymarferwyr yn gwneud defnydd effeithiol o gymorth gan yr Awdurdod Lleol.
- 3.19. Canfu Estyn fod arweinwyr wedi gwneud defnydd effeithiol o gyllid yn y rhan fwyaf o leoliadau i wella'r ddarpariaeth ar gyfer dysgu a datblygiad plant. Cafodd y defnydd o Grant Datblygu'r Blynyddoedd Cynnar a grantiau eraill effaith gadarnhaol ar sgiliau corfforol, cymdeithasol a chyfathrebu plant. Roedd ambell leoliad wedi rhoi cefnogaeth ddefnyddiol hefyd i'r dysgwyr hynny ag anghenion ychwanegol, er enghraifft trwy ddarparu byrddau gwyn synhwyraidd i'w helpu i ddatblygu sgiliau gwneud marciau yn gynnar.
- 3.20. Fe wnaeth y rhan fwyaf o leoliadau barhau i fod â chysylltiadau cryf â rhieni a gofalwyr, gan ddarparu gwybodaeth werthfawr iddynt gefnogi dysgu eu plant gartref a deall y cynnydd yr oedd eu plentyn yn ei wneud yn y lleoliad.
- 3.21. Mae'r Awdurdodau Lleol wedi adrodd cynnydd yn nifer y dysgwyr ag anghenion cymhleth. Nodwyd hyn ar draws pob grŵp oedran, ond mae hyn

wedi bod yn destun pryder arbennig yn y blynyddoedd cynnar (0-7) mewn perthynas â lleferydd, iaith a chyfathrebu (SLC), ac yn enwedig cyfathrebu cymdeithasol.

- 3.22. Bydd cynnydd ar weithredu ADY yn y blynyddoedd cynnar yn rhan allweddol o adolygiad thematig ADY nesaf Estyn. Yn y cyfamser, mae Awdurdodau Lleol yn adrodd bod angen mwy o gymorth ar gyfer gofal plant craidd Dechrau'n Deg a gofal plant ehangu Dechrau'n Deg er mwyn galluogi pob plentyn dwy oed i gael mynediad i leoliadau gofal plant. Ar hyn o bryd mae'r angen hwn yn cael ei ddiwallu gan y Grant Plant a Chymunedau ar gyfer plant dwy oed.

Gweithredu ôl-16

- 3.23. Mae'r Arweinydd Gweithredu Cenedlaethol Ôl-16 yn adrodd bod Sefydliadau Addysg Bellach wedi'u paratoi'n dda wrth i'r broses o weithredu ôl-16 ddechrau ym mis Medi 2023. Er, mae tystiolaeth o brosesau pontio effeithiol ar gyfer trosglwyddo dysgwyr a rhannu gwybodaeth rhwng ysgolion a sefydliadau addysg bellach yn anghyson.
- 3.24. Mae timau ADY wedi addasu i'w dyletswyddau newydd ac mae CDUau wedi'u diweddarau i adlewyrchu deilliannau a chefnogaeth fwy priodol o fewn addysg a hyfforddiant ôl-16. Mae llawer iawn o waith i'w wneud o hyd er mwyn sicrhau profiad dysgwyr rhwydd a llwyddiannus yn ystod y cyfnod pontio o'r ysgol i'r coleg.

Cyfranogiad plant a phobl ifanc

- 3.25. Mae ALNET yn ei gwneud yn ofynnol i ystyried barn dysgwyr bob amser fel rhan o'r broses gynllunio, ynghyd â barn eu rhieni/gofalwyr. Mae Estyn yn adrodd bod consensws gan ysgolion bod ymarfer sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn (PCP) yn dod â gwelliant sylweddol ac angenrheidiol i gefnogi dysgwyr ag ADY a'u teuluoedd. O ganlyniad, mae'r berthynas rhwng ysgolion a rhieni wedi cael ei chryfhau. Mae gan gydlynwyr anghenion dysgu ychwanegol mewn ysgolion ddealltwriaeth dda o'r gofynion newydd ac maen nhw'n gadarnhaol am y dull PCP.
- 3.26. Mae yna anghysondebau o hyd yn y broses gyffredinol o sicrhau ansawdd ar gyfer PCP, ac er gwaethaf buddion amlwg y dull PCP, mae llawer o ddarparwyr sy'n cymryd rhan wedi mynegi pryderon am y llwyth gwaith ychwanegol y mae'n ei olygu.

Eiriolaeth a chefnogaeth

- 3.27. Mae gan Awdurdodau Lleol gyfrifoldeb i sicrhau bod gan rieni fynediad at wybodaeth a chynghor diduedd ynghylch darpariaeth AAA/ADY ac ynghylch trefnu gwasanaethau datrys anghydfod ac eirioli. Mae SNAP Cymru'n darparu cefnogaeth ddiuedd i blant a phobl ifanc, rhieni a gwasanaethau datrys anghytundebau annibynnol i'r rhan fwyaf o Awdurdodau Lleol yng Nghymru. Mae rhai yn darparu gwasanaethau mewnol diduedd.

- 3.28. Mae Estyn a Thribiwnlys Addysg Cymru (ETW) yn adrodd ar yr heriau sy'n wynebu teuluoedd o ganlyniad i dryloywder Awdurdodau Lleol ynghylch eu penderfyniadau. Mae hyn yn golygu nad yw nifer o deuluoedd yn deall y rhesymau y tu ôl i benderfyniad yr Awdurdod Lleol ynghylch plentyn neu berson ifanc sydd ag ADY. Maen nhw'n rhannu hefyd bod yr wybodaeth a ddarperir gan ysgolion ac Awdurdodau Lleol mewn perthynas ag eiriolaeth, cyfeillion achos a gwasanaethau datrys anghydfod yn wan ac o ganlyniad, efallai na fydd teuluoedd mor ymwybodol ag y dylent fod o'u hawliau i apelio.
- 3.29. Mae ETW yn mynegi cynnydd hefyd yn nifer yr hawliadau gwahaniaethu ar sail anableddeu sy'n cael eu cofrestru ac yn awgrymu bod hyn o ganlyniad i eglurder ynghylch y penderfyniad a wnaed gan Awdurdodau Lleol a dryswch ynghylch pa gymorth y dylai plentyn ei gael yn yr ysgol.

System ddwyieithog

- 3.30. Mae'r system ADY yn cefnogi uchelgeisiau [Strategaeth Cymraeg 2050](#) i gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg, a chefnogi'r seilwaith i gyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Fodd bynnag, mae darparwyr a theuluoedd cyfrwng Cymraeg yn parhau i fynegi pryderon ynghylch nifer y gweithlu, asesiadau ac adnoddau Cymraeg sydd ar gael i gefnogi'r broses o adnabod Anghenion Dysgu Ychwanegol a darparu ar eu cyfer.
- 3.31. Mae cyhoeddiadau gan Estyn, Comisiynydd Plant Cymru a Chomisiynydd y Gymraeg yn adrodd bod rhai Awdurdodau Lleol wedi gweld bod recriwtio staff sy'n siarad Cymraeg gyda'r sgiliau arbenigol perthnasol yn anodd. Mae hyn, ochr yn ochr â diffyg gwasanaethau arbenigol, deunyddiau asesu ac ymyriadau sydd ar gael yn y Gymraeg yn heriau allweddol i'r sector.
- 3.32. Mae Awdurdodau Lleol wedi nodi yn eu Cynlluniau Strategol 10 mlynedd Cymraeg mewn Addysg (WESPs) sut y byddant yn cefnogi twf y gweithlu ac yn gwella'r ddarpariaeth Gymraeg i ddysgwyr ag ADY. Yn eu hadroddiadau, mae pob Awdurdod Lleol wedi dangos mwy o ffocws ar ddarpariaeth ADY cyfrwng Cymraeg, o ganlyniad i'w rhwymedigaethau a63 o dan ALNET i adolygu'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer dysgwyr ag ADY. Mae pob WESP wedi'i gymeradwyo a'i weithredu ers mis Medi 2022.
- 3.33. Mae pwysigrwydd cael nifer digonol o athrawon, gweithwyr cymorth ac ymarferwyr eraill sy'n gallu gweithio trwy gyfrwng y Gymraeg i gefnogi dysgwyr ag ADY yn cael ei gydnabod yng [Nghynllun y Gweithlu Cymraeg mewn Addysg](#). Mae'n cynnwys camau i ddatblygu gallu ac arbenigedd o fewn y gweithlu i gefnogi dysgwyr ag ADY yn y sector cyfrwng Cymraeg.

Cydweithio a mewnbwn amlasiantaethol

- 3.34. Mae'r system ADY yn annog gwell cydweithredu a phrosesau gwell o rannu gwybodaeth rhwng asiantaethau. Mae'r ymdrech gydweithredol hon yn hollbwysig er mwyn adnabod anghenion yn gynnar a sicrhau bod cymorth priodol yn cael ei ddarparu, gan alluogi plant a phobl ifanc i gyflawni deilliannau cadarnhaol.
- 3.35. O dan y System ADY, bydd Awdurdodau Lleol yn gofyn am gyngor a chymorth gan weithwyr iechyd proffesiynol i ystyried a oes triniaeth neu wasanaeth perthnasol sy'n debygol o fod o fudd wrth fynd i'r afael ag ADY y dysgwr. Pan fydd triniaeth neu wasanaeth perthnasol wedi'i nodi, bydd yn cael ei gynnwys fel DDdY o fewn y CDU.
- 3.36. Mae adroddiad thematig Estyn ac adroddiad cwmpasu Arad yn tynnu sylw at anawsterau wrth sicrhau presenoldeb gweithiwr iechyd proffesiynol mewn cyfarfodydd adolygu CDU, neu os nad yw'n bresennol, derbyn adroddiadau ysgrifenedig i gefnogi'r drafodaeth a hysbysu'r DDdY. Mae dehongliadau amrywiol hefyd ynghylch rolau a chyfrifoldebau wrth gyfrannu at y broses CDU, diogelu a hyrwyddo iechyd a lles plant ag angen meddygol. Yn ogystal ag amseroedd aros cyffredinol ar gyfer asesu a mynediad at wasanaethau arbenigol.
- 3.37. Ni ddylai amseroedd aros hir ar gyfer rhai asesiadau a diagnosis o yn y GIG olygu bod plant a phobl ifanc ag ADY yn cael eu gadael heb CDUau. Mae capasiti ymarferwyr iechyd ac amseroedd aros ar gyfer diagnosis yn broblem barhaus i Fyrddau Iechyd. Mae'n bwysig bod partneriaid darparu mewn ysgolion, Awdurdodau Lleol a byrddau iechyd lleol yn mabwysiadu'r model cymdeithasol o anabledd. Gellir mabwysiadu mesurau i leihau rhwystrau i ddysgu a dylid gwneud hyn tra bod asesiadau a thriniaethau meddygol ar y gweill.
- 3.38. Mae angen ymdrech unedig i alinio disgwyliadau rhwng Awdurdodau Lleol a byrddau iechyd. Y nod yw sicrhau cydweithredu rhyngbroffesiynol effeithiol ymhlith cyrff sy'n atebol ar y cyd ym meysydd addysg ac iechyd.

4. Trefniadau cymorth

Cymorth strategol

- 4.1. Mae Grŵp Llywio Cenedlaethol Diwygio ADY yn dwyn partneriaid a rhanddeiliaid allweddol ynghyd i ddarparu cyfeiriad, cyngor a chymorth strategol. Mae hyn yn llywio'r broses o weithredu, monitro a gwella a gwerthuso'n barhaus y broses o weithredu ALNET.
- 4.2. Mae swyddogion a'r tri arweinydd Gweithredu ADY Cenedlaethol ar gyfer Ôl-16, ac arweinydd strategol arbenigol a'r Gymraeg yn gweithredu fel y cyfrwng rhwng y sector a Llywodraeth Cymru. Maen nhw'n darparu her a chefnogaeth i Awdurdodau Lleol fel y gellir rhannu dysgu ac ymarfer effeithiol ledled Cymru.

- 4.3. Wrth i'r rhaglen Gweithredu ADY symud i'w chamau olaf, mae'r ddeialog weithredol gyda phartneriaid cyflawni allweddol yn cael ei chryfhau i greu llif gwybodaeth dwyffordd, i gefnogi a herio'r broses o weithredu ac ailadrodd cyfrifoldebau statudol a bwriad cyfreithiol/polisiau.
- 4.4. Mae swyddogion yn parhau i gydweithio â phartneriaid allweddol i archwilio problemau a gyflwynir yn y system a'r cam gweithredu. Mae hyn yn cynnwys gweithdai i hwyluso dealltwriaeth gyffredin o dueddiadau cenedlaethol a thystiolaeth sy'n dod i'r amlwg o achosion Tribiwnlys yn Nhribiwnlys Addysg Cymru.
- 4.5. Mae Llywodraeth Cymru wedi cynhyrchu casgliad o ganllawiau anstatudol sydd ar gael ar dudalennau gwe Llywodraeth Cymru gan gynnwys: Canllawiau Plant, Pobl Ifanc a Rhieni, taflenni ffeithiau, adnoddau hawdd eu deall ac adnoddau rhyngweithiol. Rydym yn adolygu'r canllawiau anstatudol ar gyfer rhieni a gofalwyr gyda phlant a phobl ifanc ag ADY.

Cydweithrediad iechyd ac addysg

- 4.6. Ym mis Rhagfyr 2023, sefydlodd Llywodraeth Cymru Weithgor Cydweithio Amlasiantaethol ADY. Nod y grŵp yw gwella cydweithio a datblygu dull cyson o ymdrin â materion sy'n dod i'r amlwg sy'n gysylltiedig â'r rhyngwyneb rhwng addysg ac iechyd o dan y system ADY.
- 4.7. Mae'r grŵp yn cynnwys cynrychiolaeth o Swyddogion Arweiniol Clinigol Dynodedig Addysg (DECLO), Awdurdodau Lleol, y trydydd sector a Llywodraeth Cymru i ddatblygu atebion ac argymell camau gweithredu ar broblemau sy'n dod i'r amlwg sy'n deillio o weithredu'r diwygiadau ADY. Yn benodol:
 - gwella dealltwriaeth o adran 20 (*Darpariaeth dysgu ychwanegol: Byrddau Iechyd Lleol ac Ymddiriedolaeth y GIG*) ac adran 65 (*Dyletswyddau i ddarparu gwybodaeth a chymorth arall*) ALNET
 - rheoli'r berthynas a'r disgwyliadau a datblygu dulliau a gytunwyd o ran y rôl sydd gan weithwyr iechyd proffesiynol wrth ddatblygu cynlluniau datblygu unigol (CDUau)
 - adolygu'r ffordd y mae Cynlluniau Gofal Iechyd Unigol a Chynlluniau Datblygu Unigol yn gweithio gyda'i gilydd i ddarparu cymorth i ddysgwyr mewn ysgolion
 - datblygu Dangosyddion Perfformiad Allweddol (DPA) newydd, yn seiliedig ar ddyletswyddau byrddau iechyd lleol o dan ALNET, i gasglu data gwerthfawr, gwella gwaith monitro a gwelliant ledled Cymru.

Cryfhau gwaith gwella ysgolion

- 4.8. Mae ADY yn flaenoriaeth allweddol yn yr adolygiad o bartneriaid addysg a threfniadau gwella ysgolion. Rydym yn symud i ail gam y gwaith hwn sy'n canolbwyntio ar archwilio'r ffordd orau o gefnogi gwaith gwella ysgolion ar bob

lefel o'r system addysg. Yn sail i'n holl waith mae cefnogaeth gref ar gyfer cydweithredu ar draws ysgolion, clystyrau ac Awdurdodau Lleol.

Dysgu proffesiynol

- 4.9. Mae safonau proffesiynol ar gyfer addysgu ac arweinyddiaeth yn nodi'n glir y cyfrifoldeb ar bob athro ac arweinydd i sicrhau bod anghenion pob dysgwr yn cael eu diwallu, mae gan bob aelod staff sy'n gweithio gyda phlant a phobl ifanc ag ADY gyfrifoldeb dros sicrhau bod anghenion eu dysgwyr yn cael eu nodi ac y darperir ar eu cyfer.
- 4.10. Mae datblygiadau diweddar yn cynnwys canllawiau gwerthuso statudol cryfach, meini prawf achredu ADY wedi'u hatgyfnerthu ar gyfer hyfforddiant cychwynnol athrawon, cynlluniau ar gyfer Dysgu Proffesiynol niwrowahaniaeth a [Maes Dysgu Proffesiynol newydd](#) ar Hwb i wella hygrychedd i Ddysgu Proffesiynol, gan gynnwys darpariaeth ADY.
- 4.11. Mewn cydweithrediad â sefydliadau'r trydydd sector, datblygwyd cyfres o ddeunyddiau dysgu electronig ac mae ar gael ar blatfform Dysgu Digidol Cenedlaethol Llywodraeth Cymru (Hwb) gan gynnwys Llwybr Dysgu Proffesiynol Cenedlaethol ar gyfer ADY, hyfforddiant ar-lein i ymarferwyr mewn rolau statudol, dysgu proffesiynol i benaethiaid a deall gwahanol fathau o anawsterau dysgu neu anabledau.
- 4.12. Gall ymarferwyr addysg ddewis gwella eu gwybodaeth broffesiynol am ADY hefyd trwy ddilyn y llwybr ADY ar y cwrs MA Cenedlaethol (Meistr) mewn Addysg (Cymru). Mae hyfforddiant ar y system ADY ar gael i'r rhai sydd mewn rolau arweinyddiaeth statudol ac uwch.
- 4.13. Mae Llywodraeth Cymru'n parhau i fuddsoddi £6.2 miliwn i hyfforddi 10 o fyfyrwyr newydd Doethuriaeth mewn Seicoleg Addysgol (DEdPsy) y flwyddyn am dair blynedd rhwng 2022 a 2025, gyda chytundeb cysylltiedig newydd yn sicrhau cyflogaeth barhaus i raddedigion yng Nghymru.
- 4.14. Fel rhan o'r ymrwymiad ehangach i sicrhau bod pob ymarferydd yn cael mynediad at Ddysgu Proffesiynol cyson o ansawdd uchel trwy gydol ei yrfa, byddwn yn parhau i adolygu Dysgu Proffesiynol ADY wrth i'r agenda ddiwygio fynd yn ei blaen.

Galluogi cyllid

- 4.15. Mae cyllid gweithredu wedi'i ddefnyddio trwy Grant Diwygio Addysg Awdurdodau Lleol (LAEG) i gefnogi'r broses o weithredu, gan gydnabod pwysau gweithredu wrth reoli system AAA gyfochrog, gyda £62 miliwn a mwy o gyllid refeniw wedi'i fuddsoddi rhwng 2020 a 2024. Mae cyllideb 2024-25 yn diogelu ymhellach ac yn parhau i flaenoriaethu buddsoddiad o £56.3 miliwn a mwy ar gyfer diwygio ADY ac yn rhoi hwb i adnoddau i gefnogi dysgwyr ADY ar draws dysgu cyn 16 ac ôl-16.

- 4.16. Fel y nodwyd yn ein [cynigion cyllideb ar gyfer 2024-25](#) ym mis Rhagfyr, fe wnaethom ddatblygu dull symlach a mwy tryloyw o ariannu grant addysg Awdurdodau Lleol, gan flaenoriaethu cyllid i ysgolion i gynyddu dros dro gapasiti ac amser ysgolion a lleoliadau i ddarparu dull ysgol/lleoliadau cyfan o ddiwallu anghenion dysgwyr ADY. Mae hyn yn cynnwys disgwyliadau i Awdurdodau Lleol ddatblygu prosiectau cydweithio a phartneriaeth i baratoi ar gyfer pontio a gwella darpariaeth ddysgu ychwanegol ôl-16 yn lleol.
- 4.17. Mae grant pellach i Gyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam yn 23-24 wedi cyflwyno ymchwil ar ddarpariaeth addysg ôl-16 ledled y Gogledd i baratoi ar gyfer trosglwyddo cyfrifoldeb am ddarpariaeth addysg ôl-16 arbenigol, a £700k o gyllid i sefydliadau addysg bellach i baratoi ar gyfer pontio dysgwyr.

Ystafelloedd dosbarth, cyfleusterau a thechnoleg

- 4.18. Mae Llywodraeth Cymru wedi gwneud buddsoddiad o £2.646 biliwn yn yr ystad ysgolion ledled Cymru drwy ei Rhaglen Cymunedau Dysgu Cynaliadwy ers 2012. Ar hyn o bryd, mae'r rhaglen yn symud i'w thrydydd cam, rhaglen dreigl naw mlynedd a gyflwynir mewn cydweithrediad â phartneriaid darparu mewn Awdurdodau Lleol a sefydliadau addysg bellach. Yn ogystal, buddsoddwyd £40 miliwn dros y ddwy flynedd ddiwethaf i gefnogi'r gwaith o wella neu greu gofodau a chyfleusterau cynhwysol ar gyfer dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol.
- 4.19. Mae hyn wedi cynnwys addasiadau ac ailwampio er mwyn sicrhau darpariaeth ar gyfer dysgu cyfrwng Cymraeg, uwchraddio canolfannau adnoddau ac offer synhwyrdd, creu ardaloedd synhwyrdd a darganfod, ardaloedd ychwanegol o fewn ysgolion i ddarparu darpariaeth Awtistiaeth arbenigol ar gyfer disgyblion oedran uwchradd, ehangu darpariaeth gymdeithasol, emosiynol ac ymddygiadol ar gyfer disgyblion oedran cynradd, yn enwedig y rhai â chyflyrau niwroamrywiol.

Y Blynyddoedd Cynnar

- 4.20. Drwy ein Rhaglen Trawsnewid Integreiddio'r Blynyddoedd Cynnar, mae swyddogion braenaru wedi bod yn treialu ac yn profi gwahanol fodelau a dulliau cyflawni i archwilio sut i ddarparu gwasanaethau'r blynyddoedd cynnar mewn ffordd fwy systematig, gan sicrhau bod plant a'u teuluoedd yn gallu cael gafael ar y cymorth sydd ei angen arnynt ar yr adeg gywir, yn y lle cywir, ac yn y ffordd gywir. Mae swyddogion braenaru wedi treialu darpariaeth hyfforddiant ac adnoddau i weithlu'r blynyddoedd cynnar i gefnogi anghenion dysgu ychwanegol a rhai sy'n dod i'r amlwg, parodrwydd ar gyfer ALNET, asesu a darparu cymorth i unigolion sy'n cyflwyno ar y llwybr diagnostig niwroddatblygiad, a chryfhau cefnogaeth i rieni sydd â babanod/plant ag ADY.

- 4.21. Mae ein Cynllun [Chwarae, Dysgu a Gofal Plentyndod Cynnar](#) a gyhoeddwyd ar 15 Mawrth yn dwyn ynghyd, am y tro cyntaf, ein holl bolisiau a rhaglenni sy'n ymwneud â chwarae, dysgu a gofal plentyndod cynnar er mwyn datblygu a chyflwyno dull cyson o feithrin, dysgu a datblygu, trwy ddarparu cyfleoedd gofal plant ac addysg cynhwysol, sy'n seiliedig ar chwarae ac o ansawdd uchel i bob baban a phlentyn ifanc 0-5 oed ac er mwyn sicrhau proses ddi-dor o bontio rhwng lleoliadau ac ysgolion. Mae Cynnig Gofal Plant Cymru wedi'i ategu gan Grant Cymorth Ychwanegol gwerth £2 filiwn i alluogi mynediad at ofal plant ac ymateb i anghenion plant ag anghenion ychwanegol.
- 4.22. Anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu yw'r math mwyaf cyffredin o ADY ymhlith plant yng Nghymru, felly rydym yn blaenoriaethu datblygiad iaith, lleferydd a chyfathrebu plant trwy fuddsoddi yn [Siarad Gyda Fi](#), gyda buddsoddiad o £1.5 miliwn yn y 'Prosiect Pengwin'. Mae hwn yn offeryn gwylidwriaeth SLC dwyieithog pwrpasol ar gyfer Cymru a fydd yn cefnogi'r gwaith adnabod a chefnogi cynnar, ac uwchsgilio gweithlu'r blynyddoedd cynnar yn unol â [llwybr hyfforddi iaith, lleferydd a chyfathrebu](#) Cymru gyfan.

Ymarfer cynhwysol

- 4.23. Mae'r adran 'Galluogi dysgu' o ganllawiau CiG yn cefnogi ymarferwyr i gynllunio, dylunio a gweithredu cwricwlwm cynhwysol sy'n briodol yn addysgegol er mwyn i bob dysgwr symud ymlaen, ar ei gyflymder ei hun, tuag at wireddu pedwar diben y cwricwlwm. Yn sylfaenol i hyn mae sicrhau bod galluogi oedolion, profiadau apelgar ac amgylcheddau effeithiol ar waith, a all gefnogi dysgwyr ADY.
- 4.24. Blaenoriaeth dros y flwyddyn nesaf yw rhannu arferion effeithiol sy'n dod i'r amlwg. Mae cyfres o astudiaethau achos yn cael eu datblygu gyda'r sector sy'n cynnwys cyfweiliadau gydag ymarferwyr a rhieni i arddangos ymarfer effeithiol wrth gynllunio ar gyfer dysgwyr ADY a'u cefnogi.
- 4.25. Yn ddiweddar, fe wnaeth Sgwrs Rhwydwaith Cenedlaethol ar-lein greu lle i ymarferwyr fyfyrion ar sut gall y CiG gefnogi tegwch a chynhwysiant, goresgyn rhwystrau a all gyfyngu ar gynnydd dysgwyr, a sicrhau bod addysg pob dysgwr yn cael ei hystyried yn un sydd â phwysigrwydd cyfartal drwy gydol y continwwm 3-16. Roedd hyn yn cyd-fynd â rhyddhau cyfres o [astudiaethau achos](#) yn rhannu arferion effeithiol ar draws lleoliadau amrywiol.
- 4.26. Bydd adolygiad thematig nesaf Estyn yn canolbwyntio ar ddarparu adnodd ymarferol i ysgolion rannu arferion effeithiol i'w galluogi i hunanwerthuso.

Darpariaeth ddwyieithog

- 4.27. Er mwyn cryfhau cymorth yn y Gymraeg a darpariaeth ddysgu ychwanegol, penodwyd Arweinydd Gweithredu Cenedlaethol y Gymraeg i gynghori ar fylchau yn y ddarpariaeth a'r adnoddau presennol, hwyluso digwyddiadau i rannu arferion effeithiol ar lefel Awdurdod Lleol, ysgol/lleoliad ac ar lefel amlasiantaethol a darparu cefnogaeth i'r sector. Mae problemau sy'n ymwneud â darpariaeth cyfrwng Gymraeg yn cael eu hystyried wrth baratoi ar

gyfer adolygiad pum mlynedd, ac rydym yn cydweithio â'r sector trwy Grŵp Rhanddeiliaid Cymraeg ADY.

- 4.28. Trwy'r cwmni adnoddau addysgol dwyieithog, 'Adnodd', bydd adnoddau cyfrwng Cymraeg newydd yn cefnogi dysgu ac addysgu o dan y CiG ac yn nodi a chomisiynu adnoddau i gefnogi dysgwyr ADY yn well. Rydym yn y camau cynnar o weithio gyda phartneriaid hefyd i ddatblygu offer asesu penodol yn y Gymraeg, ac mae adolygiad o ymyriadau ar sail tystiolaeth ar gyfer iaith, lleferydd a chyfathrebu yn y blynyddoedd cynnar yn cefnogi opsiynau i sicrhau bod ymyriadau ar gael yn Gymraeg.

Gweithredu ôl-16

- 4.29. Mae'r arweinydd gweithredu Cenedlaethol Addysg Bellach yn darparu her a chefnogaeth strategol i bob Sefydliad Addysg Bellach ledled Cymru sy'n cynnwys ymgysylltu ag Awdurdodau Lleol fel y gellir rhannu arferion effeithiol. Mae'r arweinydd wedi trefnu a hwyluso amrywiaeth eang o grwpiau a digwyddiadau, yn lleol ac yn genedlaethol, i nodi a monitro heriau wrth weithio i'w gwella.
- 4.30. Bydd sefydlu'r Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil (CTER) yn darparu cyfleoedd ychwanegol i sicrhau ac ariannu cyfleusterau ar gyfer addysg bellach a hyfforddiant, ac i sicrhau cyfleusterau cyffredinol, priodol a rhesymol i ddysgwyr ag ADY o ddechrau 2025. Sefydlwyd y Comisiwn fel y corff rheoleiddio sy'n gyfrifol am ariannu, goruchwyllo a rheoleiddio addysg drydyddol ac ymchwil yng Nghymru.
- 4.31. Mae'r cynnydd ym mhenodiadau swyddogion ôl-16 awdurdodau lleol wedi cyflymu gwaith partneriaeth rhwng Awdurdodau Lleol a Sefydliadau Addysg Bellach, ac mae cytundebau lleol yn dechrau dod i'r amlwg. Mae Awdurdodau Lleol yn ymgysylltu hefyd â'u dyletswyddau newydd ar gyfer cefnogi lleoliadau coleg arbenigol annibynnol (ISPI). Mae'r Grŵp ADY Ôl-16 awdurdodau lleol cenedlaethol sy'n cyfarfod unwaith y mis yn hyrwyddo dull cyson mewn perthynas â phenderfyniadau a wneir am geisiadau ISPI.
- 4.32. Ar gyfer pobl ifanc sydd ag ADY cymhleth iawn ac a allai fod angen mynychu sefydliadau ôl-16 arbennig annibynnol ('ISPIs'), bydd y cyfrifoldeb dros sicrhau ac ariannu darpariaeth arbenigol yn trosglwyddo i Awdurdodau Lleol ar 31 Awst 2025. Mae trefniadau interim a roddwyd ar waith ar gyfer 2023-25 wedi galluogi Awdurdodau Lleol i wneud penderfyniadau ar ddarpariaeth arbenigol i bobl ifanc yn ystod y cyfnod hwn. Cynigir y bydd y gyllideb ar gyfer lleoliadau ISPI yn cael ei throsglwyddo i Awdurdodau Lleol yn ystod blwyddyn academaidd 24/25, cyn mis Awst 2025, er bod hyn yn dal i gael ei ystyried.

Gwybodaeth/Cyfranogiad plant, pobl ifanc a'u teuluoedd

- 4.33. Yn ddiweddar, ariannodd Llywodraeth Cymru SNAP Cymru i gynnal cyfres o ddigwyddiadau rhieni a gofalwyr am ddim i deuluoedd plant anabl a'r rhai ag ADY 0-25 oed. Fe wnaeth bron i 300 o bobl gymryd rhan mewn 14 sesiwn a

gynhaliwyd mewn lleoliadau lleol ledled Cymru ac ar-lein. Roedd y sesiynau'n cynnig cyfleoedd i rieni a gofalwyr a oedd yn bresennol ddysgu mwy am y broses o weithredu'r system ADY yng Nghymru; rhannu eu profiadau o'r diwygiadau ADY â Llywodraeth Cymru, a chael mynediad at gymorth a chyngor annibynnol gan dîm SNAP Cymru. Roedd y digwyddiadau wyneb yn wyneb yn annog rhieni a gofalwyr i gyfarfod a chysylltu â theuluoedd eraill sydd â phrofiad byw cyffredin o ADY hefyd.

- 4.34. Mae Llywodraeth Cymru'n cynhyrchu canllawiau anstatudol i rieni a gofalwyr hefyd ar y system gymorth ar gyfer plant a phobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol. Rydym wedi comisiynu Plant yng Nghymru hefyd i sefydlu rhaglen Cyfranogiad ADY Plant a Phobl Ifanc ar draws amrywiaeth o leoliadau yng Nghymru, er mwyn sicrhau bod llais a hawliau plant wrth wraidd y gwaith o gynllunio a datblygu polisiau.

5. Cyflwyno'r Cwricwlwm i Gymru

- 5.1. Mae ysgolion a lleoliadau ledled Cymru'n parhau i gyflwyno'r CIG. Yn y flwyddyn academaidd hon, mae dysgwyr hyd at ac yn cynnwys Blwyddyn 8 yn dysgu o dan y CiG bellach.
- 5.2. Mae cyfleoedd datblygu ar y cyd gan gynnwys sgysiau Rhwydwaith Cenedlaethol a'r grŵp polisi ymarferwyr yn galluogi mewnbwn uniongyrchol rheolaidd gan y proffesiwn ar ddatblygiadau a heriau parhaus. Yn yr un modd, roedd yr adolygiad o'r haen ganol yn nodi'n glir bod asesu, cynllunio'r cwricwlwm a dilyniant dysgwyr yn parhau i fod yn brif flaenoriaethau i benaethiaid. Ochr yn ochr ag ymchwil, adroddiadau gan wasanaethau gwella ysgolion, Estyn a gwaith comisiwn fel y prosiect Camau i'r Dyfodol, mae hyn yn darparu sylfaen gadarn ar gyfer datblygu polisi a chymorth parhaus i ysgolion.
- 5.3. O ran cynnydd, gwyddom fod llawer o ysgolion wedi datblygu gweledigaeth glir o ran y CiG sy'n berthnasol i'w cyd-destun. Yn gyffredinol, mae arweinwyr yn rhannu'r weledigaeth hon yn briodol â'u staff, dysgwyr, rhieni a rhanddeiliaid eraill. Mae ymarferwyr yn amlinellu'n rheolaidd y newidiadau yn eu ffordd o feddwl a'u hymarfer o dan y CiG. Mae hyn yn cynnwys sut maen nhw'n parhau i ddatblygu profiadau dysgu dilys gan ddefnyddio'r datganiadau gorfodol o'r hyn sy'n bwysig i ddatblygu dealltwriaeth gysyniadol a chefnogi dysgwyr i ddod yn fwy effeithiol.
- 5.4. Er bod gweithio mewn clystyrau yn edrych yn wahanol ar draws gwahanol ysgolion a lleoliadau, mae ymarferwyr yn parhau i nodi pwysigrwydd cydweithio i ddatblygu dealltwriaeth gyffredin o gynnydd, a phwysigrwydd meithrin perthynas gref rhwng ysgolion i hwyluso deialog broffesiynol. Datblygu dealltwriaeth o gynnydd a beth yn union yw natur cynnydd effeithiol dysgwyr yw'r agwedd ar ddylunio'r cwricwlwm (ochr yn ochr â dulliau asesu) sydd fwyaf heriol i ysgolion ar hyn o bryd.
- 5.5. Mae llawer o ymarferwyr yn cymryd perchnogaeth o waith cynllunio a chyflwyno'r cwricwlwm, gan groesawu'r ymreolaeth a'r cyfleoedd a gyflwynir. Fodd bynnag, mae ansicrwydd ymhlith rhai athrawon ynghylch symud oddi wrth arferion a dulliau sydd wedi hen ennill eu plwyf, yn enwedig mewn perthynas ag asesu.
- 5.6. Mae heriau o ran gallu dyrannu digon o amser ac adnoddau i wireddu'r cwricwlwm yn broblem i ysgolion, fel y mae ymgysylltu'n llawn â'r cynnig dysgu proffesiynol a chael mynediad ato. Mae pryderon ynghylch effaith presenoldeb ar gynnydd dysgwyr ac, os nad eir i'r afael â'r mater, ar ddeilliannau ac uchelgeisiau tymor hwy y CiG.

Llythrennedd a rhifedd

- 5.7. Ym mis Tachwedd 2023, cyhoeddodd y Gweinidog Addysg a'r Gymraeg [Ddatganiad Ysgrifenedig](#) ar waith sydd ar y gweill gyda'r bwriad o godi safonau llythrennedd a rhifedd i bob dysgwr ledled Cymru. Cyhoeddwyd bod [pecyn cymorth llefaredd a darllen](#) diwygiedig wedi'i gyhoeddi gan wella'r pecyn o gymorth sydd ar gael i ysgolion a lleoliadau i ddatblygu ac ymgorffori eu dull ysgol gyfan eu hunain o gyflawni safonau uchel o lefaredd a darllen. Mae'r pecyn cymorth yn pwysleisio pwysigrwydd cymuned gyfan yr ysgol yn gweithio gyda'i gilydd mewn ffordd gydlynol, gyson a pharhaus lle mae siarad, gwrando a darllen yn rhan o bob agwedd ar fywyd yr ysgol neu'r lleoliad.
- 5.8. Rydym yn ariannu prosiectau sy'n cael eu rhedeg gan Booktrust Cymru a Chyngor Llyfrau Cymru i hyrwyddo llythrennedd a darllen er pleser a darparu cymorth i ddatblygu adnoddau a chymorth wedi'i dargedu i ysgolion ar ddysgu ac addysgu sgiliau llythrennedd. Rydym yn parhau i weithio gyda'r proffesiwn i gwmpasu a datblygu cefnogaeth bellach ar gyfer llythrennedd, a gwyddom ei fod yn borth hanfodol ar gyfer cyrchu'r cwricwlwm yn ei gyfanrwydd.
- 5.9. Yn yr un modd, cyhoeddwyd y [cynllun Mathemateg a rhifedd](#) hefyd yn y datganiad sy'n nodi camau gweithredu Llywodraeth Cymru i gefnogi'r sector i sicrhau dysgu mathemateg a rhifedd mewn ffordd ystyrlon.
- 5.10. Mae gweithredoedd y cynllun, sy'n cynnwys creu cynnig Dysgu Proffesiynol cenedlaethol ar gyfer mathemateg a rhifedd, yn cael eu datblygu ar y cyd ag ymarferwyr a phartneriaid gwella addysg, yn ogystal â chael eu cefnogi gan amrywiaeth o arbenigwyr sy'n arbenigo mewn mathemateg ac addysgu mathemateg:
- **Grŵp ymarferwyr** i gyd-ddatblygu a threialu cymorth, gan sicrhau ei fod yn ymarferol i athrawon ei ddefnyddio wrth gynllunio'r cwricwlwm neu yn yr ystafell ddosbarth. Mae'n defnyddio aelodau o'r grŵp polisi ymarferwyr presennol.
 - **Grŵp rhanbarthau a phartneriaethau**, sy'n cynnwys aelodau o gonsortia rhanbarthol ac awdurdodau lleol. Mae'r grŵp hwn wedi bod yn coladu deunyddiau dysgu proffesiynol presennol ar fathemateg a rhifedd. Mae'n ystyried sut gallwn drawsnewid y deunyddiau hyn yn gynnig Dysgu Proffesiynol cenedlaethol cynhwysfawr a hawdd ei ddefnyddio.
 - **Grŵp Tystiolaeth ac Ymchwil**, y mae ei aelodaeth yn cynnwys arbenigedd mewn mathemateg ac addysgu mathemateg o bob cwr o'r DU. Bydd y grŵp hwn yn nodi bylchau yn y cynnig presennol ac yn awgrymu deunyddiau Dysgu Proffesiynol sy'n seiliedig ar dystiolaeth y gall ymarferwyr eu profi, gyda'r bwriad o gynnwys y deunyddiau hyn fel rhan o'r cynnig Dysgu Proffesiynol cenedlaethol.

6. Trefniadau cymorth

Cymorth Dylunio Cwricwlwm

- 6.1. Fel y nodir yn ein cynigion Cyllideb, mae ein cyfanswm arfaethedig sydd wedi'i briodoli'n uniongyrchol ar gyfer gweithredu CiG, sy'n cynnwys cyllid i ysgolion, tua £31 miliwn yn 2024-25. Mae amrywiaeth o raglenni ar y gweill gydag ysgolion ledled Cymru i ddatblygu gwell cydlyniant a dealltwriaeth fanylach o ddatblygu'r cwricwlwm, gan gynnwys Dysgu Proffesiynol. Bydd y cymorth hwn yn dod yn fwyfwy hanfodol wrth gefnogi ysgolion i godi safonau a deall safonau eu dysgwyr.
- 6.2. Ym mis Medi 2023, cyhoeddwyd canfyddiadau Cam 2 [prosiect Camau i'r Dyfodol](#) ar ddeall cwricwlwm a chynnydd. Defnyddiwyd y casgliad eang hwn o ddeunyddiau ategol a gynhyrchwyd gan ymarferwyr yn y rhaglenni dysgu proffesiynol rhanbarthol a chenedlaethol i gefnogi dealltwriaeth o ddylunio'r cwricwlwm ac asesu. Ar yr un pryd, cyhoeddwyd [rhestr chwarae](#) o flogiau, podlediadau ac astudiaethau achos fideo gan ysgolion a lleoliadau sy'n ymwneud â chynllun peilot dylunio'r cwricwlwm. Cefnogodd y dull llwyddiannus hwn 30 o ysgolion a lleoliadau ledled Cymru i ddeall sut i ddylunio dysgu sy'n bwrpasol i ddysgwyr ac sy'n cefnogi dealltwriaeth ddyfnach a chynnydd dysgwyr.
- 6.3. Mae ymarferwyr yn dweud bod deunyddiau ategol yn ddefnyddiol, ond mae pwysau ar eu hamser i ymgysylltu a gwella eu dealltwriaeth yn parhau i fod yn her barhaus. Mae cydweithio gan ysgolion yn cymryd amser, ond mae'n rhywbeth angenrheidiol er mwyn newid diwylliant ysgolion ar ddylunio, dilyniant ac asesu'r cwricwlwm. O ganlyniad, rydym yn ymgorffori deunyddiau ategol i ddysgu proffesiynol rhanbarthol a chenedlaethol presennol ac wedi'i gynllunio.
- 6.4. Yng ngham 3 prosiect Camau i'r Dyfodol eleni mae amrywiaeth o ysgolion a lleoliadau'n cael eu cefnogi gan ymchwilwyr ac arbenigwyr cwricwlwm er mwyn ddeall cynnydd yn well, yn ogystal â gweithio gyda phartneriaid addysgol i gefnogi'r broses o ymgorffori'r dulliau hyn ar draws y system. Bydd canlyniadau hyn ar gael i bob ymarferydd ledled Cymru ac yn cael eu cynnwys mewn dysgu proffesiynol sydd ar gael yn genedlaethol. Yn hollbwysig, bydd y dystiolaeth o'r prosiect yn parhau i lywio'r gwaith o ddatblygu cymorth pellach i ysgolion.
- 6.5. Gan adeiladu ar gynllun peilot llwyddiannus ar gyfer dylunio'r cwricwlwm, rydym yn datblygu dysgu proffesiynol pwrpasol fel rhan o raglen genedlaethol ar gyfer dylunio'r cwricwlwm ac asesu. Gan gydweithio ag arbenigwyr rhyngwladol ar ddylunio'r cwricwlwm, bydd y rhaglen hon yn cael ei datblygu ar y cyd ag ymarferwyr a phartneriaid addysg ledled Cymru a bydd ar gael yn genedlaethol o'r haf hwn ymlaen. Byddwn yn datblygu casgliad o gymorth hefyd ar gyfer dylunio asesiadau ac iaith a all gyfleu cynnydd dysgwyr yn effeithiol i rieni a gofalwyr a rhwng ymarferwyr wrth ddatblygu dealltwriaeth gyffredin o gynnydd dysgwyr.

Dysgu Proffesiynol

- 6.6. Ar 12 Rhagfyr 2023, fe wnaeth Gweinidog y Gymraeg ac Addysg [Ddatganiad Llafar](#) ar ddatblygiadau allweddol er mwyn sicrhau bod gan bob ymarferydd addysg fynediad teg at ddysgu proffesiynol o ansawdd uchel i gefnogi ei ddatblygiad parhaus. Mae ein dull sicrhau ansawdd yn cynnwys trefniadau newydd i gymeradwyo darpariaeth dysgu proffesiynol sy'n cyd-fynd â'n blaenoriaethau cenedlaethol. Arweiniwyd hyn gan y Panel Cymeradwyo Dysgu Proffesiynol Cenedlaethol, dan gadeiryddiaeth yr Athro Ken Jones.
- 6.7. Bydd darpariaeth gymeradwy'n cael ei hyrwyddo trwy'r [Porth Dysgu Proffesiynol](#) a lansiwyd ar Hwb ym mis Medi 2023 ac sy'n dwyn ynghyd mewn un man yr amrywiaeth o ddysgu proffesiynol sydd ar gael i ymarferwyr. Mae'r porth yn hyrwyddo darpariaeth hefyd sy'n cyd-fynd â [Rhaglen Datblygu genedlaethol y Cwricwlwm i Gymru](#). Yn ystod 2023/24, mae'r rhaglen hon wedi cynnwys ffocws craidd ar asesu a chynnydd, a dylunio'r cwricwlwm.

Mireinio canllawiau'r Cwricwlwm i Gymru

- 6.8. Ym mis Ionawr, fe wnaethom gyhoeddi adran 'Ymlaen â'r Daith' wedi'i diweddarau o ganllawiau statudol y Cwricwlwm i Gymru, a ddatblygwyd ar y cyd ag amrywiaeth eang o ymarferwyr. Cafodd groeso gan y proffesiwn, mae'n rhoi mwy o eglurder ar ddisgwyliadau statudol ar gyfer cynllunio'r cwricwlwm ac asesu. Yr hyn sy'n bwysig i ysgolion yw bod yr adran hon yn llawer byrrach na'r un y mae'n ei disodli: gan sicrhau ei bod yn eglur ac yn syml i ysgolion. Cyhoeddwyd amrywiaeth o ddeunyddiau ategol ac ymarferol ac aml-ddull hefyd i ddangos defnydd effeithiol o ganllawiau, gan gynnwys cymorth pellach ar weithio mewn clystyrau, defnyddio fframwaith y cwricwlwm ac astudiaethau achos. Mae'r gwaith o fireinio'r canllawiau yn parhau er mwyn ymateb i anghenion ysgolion wrth i'r cwricwlwm gael ei gyflwyno.
- 6.9. Ym mis Chwefror, cyhoeddwyd canllawiau statudol drafft ar Ddysgu 14 i 16 ar gyfer ymgynghori (yn dod i ben ar 8 Mai). Mae'r canllawiau drafft yn egluro ein polisi ar gyfer dysgu ac addysgu ym mlynnyddoedd 10 ac 11, ynghyd â'r gofynion cyfreithiol ar gyfer ysgolion, a bydd yn rhan o ganllawiau statudol fframwaith y CiG. Rydym yn cynnig gofyn i ysgolion sicrhau bod pob dysgwr yn gwneud cynnydd mewn perthynas â phedair elfen yr Hawl i Ddysgu 14 i 16. Mae hyn er mwyn helpu i ddarparu tegwch a chysondeb yn y profiad a geir o'r cwricwlwm ledled Cymru, gyda phob ysgol yn gwerthfawrogi'r un pethau sy'n cyfrannu at gynnydd dysgwr a phontio ymlaen.
- 6.10. Bydd yr Hawl i Ddysgu yn llywio ein cynigion ar yr hyn y dylid ei gynnwys yn yr ecosystem wybodaeth newydd i ysgolion, sy'n cynnwys y gofynion gwybodaeth a fydd yn disodli'r mesurau perfformiad interim (wedi'u capio 9. Gan gyfeirio at y canllawiau 14-16 yr ydym yn bwriadu eu cyhoeddi ym mis Gorffennaf, bydd cynigion ar gyfer yr ecosystem wybodaeth yn cael eu datblygu eleni. Mae'r gwaith yn parhau gydag ymarferwyr ac arweinwyr, a byddwn yn rhannu cynigion gyda'r sector gyda'r bwriad o gwblhau trefniadau

newydd erbyn haf 2025, yn barod ar gyfer addysgu dysgwyr blwyddyn 10 am y tro cyntaf o dan y CiG.

Adnoddau cwricwlwm a deunyddiau ategol

- 6.11. Trwy ein platfform addysg [Hwb](#), rydym yn parhau i gomisiynu a darparu amrywiaeth gynyddol o ddeunyddiau ategol cwricwlwm dwyieithog ar gyfer ysgolion a lleoliadau – yn seiliedig ar ein hymrwymadau ac asesiadau anghenion parhaus gyda'r proffesiwn. Er enghraifft, fel rhan o gyfres o ddeunyddiau ategol aml-ddull ychwanegol i'w rhyddhau trwy gydol 2024 a 2025, byddwn yn dangos sut y dylai ysgolion a lleoliadau fod yn defnyddio'r fframwaith CiG yn gyson i ddewis cynnwys ar gyfer eu dysgwyr sy'n cefnogi datblygiad tuag at y pedwar diben. Mae'r enghreifftiau hyn, ar draws y chwe Maes Dysgu a Phrofiad, yn cael eu cynllunio i ddangos y broses o ddewis cynnwys sy'n bwrpasol, sy'n ymateb i anghenion dysgwyr a nodwyd ac sy'n cefnogi cynnydd dysgwyr. Mae'r enghreifftiau hyn sydd wedi'u rhoi ar waith yn ymateb uniongyrchol i'r galw gan ymarferwyr am fodelu'r gwaith o gynllunio'r cwricwlwm yn effeithiol o fewn disgwyladau cenedlaethol ar gyfer cynnydd dysgwyr.
- 6.12. Mae ysgolion wedi nodi y byddai dealltwriaeth ehangach y cyhoedd o ddiwygio'r cwricwlwm yn helpu i ymgysylltu â'r gymuned a chyfleu'r newidiadau y maen nhw'n eu gwneud i'r ystafell ddosbarth o ganlyniad i'r CiG. Er mwyn cefnogi hyn, bydd fideos hyrwyddo sy'n amlinellu'r newidiadau y gall rhieni a gofalu'r ddisgwyl eu gweld o ganlyniad i'w plant yn dysgu o dan y CiG ar gael yn yr haf. Bwriad hyn yw cefnogi ysgolion i fagu hyder y cyhoedd yn y ddarpariaeth addysg gan ein bod yn gwerthfawrogi pob dysgwr a chynnydd y dysgwyr hynny tuag at y pedwar diben.
- 6.13. Gan gydweithio ag ymarferwyr, rydym yn parhau i adolygu'r cynnwys presennol ar Hwb er mwyn sicrhau ei fod yn cyd-fynd â'r CiG, ac rydym yn cysylltu'n agos ag [Adnodd](#) ynghylch prosesau comisiynu ymlaen a sicrhau ansawdd a fydd yn cael eu rhoi ar waith dros y flwyddyn i ddod.

Grant Addysg Awdurdod Lleol: Diwygio

- 6.14. Mae ein dull symlach o ariannu grant awdurdodau lleol drwy'r Grant Addysg Awdurdod Lleol, fel y nodir yn ein [cynigion cyllidebol ar gyfer 2024-25](#), wedi arwain at gynnal trafodaethau ar delerau'r grant ar gyfer 2024-25 gyda'r holl Awdurdodau Lleol. Mae hyn yn cynnwys y disgwyl y bydd trefniadau cyflwyno presennol ar gyfer elfennau dysgu proffesiynol a diwygio'r cwricwlwm yn cael eu cynnal yn ystod 2024-25. Mae hyn er mwyn cynnal cefnogaeth i ysgolion ar ddiwygio'r cwricwlwm gan ganiatáu ar gyfer unrhyw waith o gynllunio prosesau pontio sydd, o reidrwydd, yn deillio o ganlyniad i adolygiad diweddar o rolau a chyfrifoldebau partneriaid addysg yng Nghymru (gweler isod).

Rydym yn parhau i gydweithio ag Awdurdodau Lleol a darparwyr er mwyn sicrhau bod cymorth a gwerth am arian yn cyd-fynd.

Rhaglen Partneriaeth Gwella Ysgolion

- 6.15. Mae'r adolygiad diweddar, dan arweiniad yr Athro Dylan Jones, wedi darparu safbwyntiau cyson a chlir gan arweinwyr ysgolion y byddai'n well ganddynt system gefnogaeth leol ynghyd ag arweinyddiaeth genedlaethol gref. Yn sail i hyn oll mae cefnogaeth gref i gydweithredu, ar draws ysgolion, clystyrau ac awdurdodau lleol.
- 6.16. Ar 31 Ionawr, cyhoeddodd Gweinidog y Gymraeg ac Addysg [ddatganiad ysgrifenedig](#) a chyhoeddodd gam newydd i'r gwaith hwn gan adlewyrchu cyfnod o ddatblygu ar y cyd gyda'n holl bartneriaid addysg ar sut y gellir gweithredu unrhyw newid. Yn y cam hwn, rydym yn canolbwyntio ar archwilio sut y gellir cefnogi'r broses o wella ysgolion yn y ffordd orau yn y system addysg ar dair lefel - yn lleol, yn uwch-leol ac yn genedlaethol. Mae'r trefniadau newydd hyn yn canolbwyntio ar wella safonau addysgol, lleihau llwyth gwaith a gwella gwerth am arian.

7. Monitro cynnydd diwygio'r Cwricwlwm

Gwerthuso a monitro

- 7.1. Mae ein [Cynllun Gwerthuso](#) yn nodi dwy elfen waith allweddol ac uniongyrchol er mwyn deall ein cynnydd o ran gweithredu'r cwricwlwm, a'r effaith y mae'n ei chael ar ysgolion, ymarferwyr a dysgwyr.
- 7.2. Mae'r elfen gyntaf, y Gwerthusiad Ffurfiannol o'r CiG, ar y gweill. Mae'n rhaglen ar raddfa fawr sy'n archwilio sut mae'r diwygiadau'n gweithio, sut mae ymarfer yn newid mewn ysgolion a lleoliadau a sut mae'r newidiadau hyn yn cael eu profi gan ymarferwyr, dysgwyr a'u teuluoedd. Fel y disgrifir yn y Cynllun Gwerthuso, cwestiwn allweddol ar gyfer y Gwerthusiad Ffurfiannol yw'r graddau y mae'r diwygiadau'n gweithio i bob dysgwr waeth beth fo'u cefndir neu eu gallu. Bydd y gwerthusiad yn ystyried sut mae ymarferwyr yn defnyddio'r CiG i fabwysiadu dull dysgu unigol er mwyn darparu ar gyfer dysgwyr o bob gallu ac ar wahanol gamau cynnydd.
- 7.3. Bydd ymchwil gyda rhieni a dysgwyr yn sicrhau bod eu safbwyntiau ar effaith y CiG yn cael eu casglu a'u hystyried drwy gydol y gwerthusiad hefyd. Bydd y gwerthusiad yn adrodd ar unrhyw wahaniaethau mewn profiad ar gyfer gwahanol grwpiau o ddysgwyr hefyd. Yn ystod tymor yr haf hwn, mae rhaglen o ymchwil ansoddol 'archwiliad dwfn' ar y gweill i gael dealltwriaeth gynhwysfawr a manwl ar rannau penodol o'r cwricwlwm, gan gynnwys ffocws ar ddulliau ysgolion a lleoliadau o ymdrin â thegwch a chynhwysiant. Bydd arolygon gydag uwch arweinwyr, ymarferwyr, dysgwyr a'u teuluoedd yn dilyn.

Disgwylir y canfyddiadau o ddechrau 2025 ymlaen a byddant yn llywio canfyddiadau a nodir yn Adroddiad Blynyddol cwricwlwm 2025.

- 7.4. Yr ail elfen yw'r rhaglen arfaethedig o asesiadau Monitro Cenedlaethol yn Seiliedig ar Samplau. Bydd hyn yn cynnwys rhaglen dreigl o asesiadau o samplau o ddysgwyr ledled Cymru i greu darlun o safonau dysgu dros amser, gan leihau'r baich ar ysgolion a'r system. Mae'r astudiaeth ddichonoldeb ar gyfer y gwaith hwn, sy'n cynnwys gwaith ymgysylltu eang â rhanddeiliaid, arweinwyr ysgolion ac ymarferwyr ar y gweill, a bydd yn darparu opsiynau i'w hystyried. Bydd yr astudiaeth yn gorffen ym mis Mehefin, gan lywio'r camau nesaf ynghylch sut bydd cynnydd yn cael ei fonitro yn y tymor hir. Byddwn yn parhau i gyhoeddi canlyniadau o'r gwaith hwn mewn modd amserol.

Adroddiad Blynyddol a'r camau nesaf

- 7.5. Rydym yn parhau i grynhoi ac adrodd ar gynnydd ar ddiwygio'r cwricwlwm drwy ein dull adrodd blynyddol, gyda'r Adroddiad Blynyddol nesaf ar ddechrau mis Gorffennaf. Rydym yn disgwyl i hynny egluro'r sefyllfa ddiweddaraf o ran cyflwyno'r cwricwlwm ar draws y system yn seiliedig ar dystiolaeth amrywiol.
- 7.6. Ynghyd â hyn, rydym yn parhau i gydweithio'n agos ag ysgolion a'r system a defnyddio hyn i lywio'r camau cymorth nesaf. Mae'r cwricwlwm wedi'i gynllunio i godi safonau, gan ganolbwyntio ar yr wybodaeth a'r sgiliau y mae angen eu cael wrth iddynt symud ymlaen, ac mae'n hanfodol bod camau nesaf y cymorth yn darparu cefnogaeth bellach i alluogi ysgolion i wneud hynny.